

Bygga i kulturmiljö

Munkedals kommun

Ulkeröd - Ed - Hultane

ULKERÖD - ED - HULTANE

- kuperat, fornlämningsrikt betes- och odlingslandskap

Där Lerdalsälvens dalgång är utvidgad mellan Sannesjön och Lersjön ligger Ed. Älven bildar här en starkt markerad meanderfåra, kantad av alskog. Odlingslandskapet karaktäriseras av åker- och ängsmark med inslag av hagmarkspartier.

I området finns lämningar från olika skeden av förhistorien. På toppen av det branta berget Borgåsen, som reser sig mitt i dalen, finns resterna av en fornborg. Längs den gamla sockenvägen, som går mitt i dalen norrut mot Sanne kyrka, ligger flera högar. I de högre belägna partierna i öster vid Hultane finns en hällkista och två rösen. Vid Ulkeröd finns en förtätning av gamla, nästan övervuxna husgrunder som troligen markerar en tidigare bykärna. Ett område med terrassformationer norr om byvägen vid Ed, mellan Ulkeröd och Hultane, förstärker bilden av en mycket gammal odlingsbygd.

En stor del av bebyggelsen är väl bibehållna dubbelhus från 1800-talets slut och fram till sekelskiftet. Av särskilt intresse är gården Ulkeröd med sina två vackra manhus. Det yngre är ett vitmålat dubbelhus från 1880-90-tal. I vinkel mot detta står det äldre manhuset kvar, ett ålderdomligt hus med karaktär av tidigt 1800-tal. På andra sidan byvägen, som på gammalt sätt skär rakt genom gårdstomten, står en fin äldre ladugård. Den har en "gång" längs långsidan mot vägen och rundade portöppningar. Kring denna gård grupperar sig de tidigare nämnda husgrunderna.

Den äldre bebyggelsen ligger i traditionella lägen i övergången mellan berg och dal. Mot dalens mitt vidtar en yngre bebyggelse med bl a exempel från 1910-20-talet, däribland ett tidstypiskt skolhus. På en avsats i sluttningen öster om Lerdalsälven, vid Hultanebäcken, ligger gårdarna i Hultane på rad. De äldre husen är här från 1900-talets början.

Varför och hur?

I kommunens kulturminnesvårdsprogram är det här området avgränsat som en kulturhistoriskt värdefull miljö på grund av att det visar ett variationsrikt och fint kulturlandskap med både fornlämningar och en välhållen äldre bebyggelse. Det sägs i programmet att bebyggelsen bör underhållas väl så att dess äldre karaktär bevaras.

Ny bebyggelse bör placeras och utformas på ett sätt så att den passar in i landskapet och med den äldre bebyggelsen. Det är också viktigt att odlingslandskapet hålls öppet.

Detta kartutsnitt visar hur den miljö är avgränsad som är utpekad som kulturhistoriskt värdefull i kommunens kulturminnesvårdsprogram från 1995

Det äldre manhuset....

...och ladugården på Ulkeröd

SE DIG OM I LANDSKAPET

När du ska bygga nytt, om eller till - se dig omkring, hur fint och naturligt man traditionellt har anpassat sig till naturens och landskapets förutsättningar.

Landskapet kring Ulkeröd - Ed - Hultane är starkt präglad av Lerdalsälvens kraftiga meanderlopp och dess tillflöden samt de markanta höjdpartierna.

En fastighet är en helhet och det är därför viktigt att inte bara tänka över hur bostadshuset ska vara utformat, utan även hur t ex tillfartsväg, uthus, inhägnader, trädgård och övriga marker ska se ut.

Byggnadstradition

Bebyggelsen kring Ulkeröd - Ed - Hultane är som helhet ganska traditionell. Den vanligast förekommande hustypen på den bohuslänska lands-bygden är det s k dubbelhuset. Det har en storlek och planlösning som mycket väl går att anpassa till ett modernt boende - oavsett om det handlar om ny- eller ombyggnad. Dubbelhusen har fina proportioner och rumssamband. De går att komplettera med tillbyggnader som mindre verandor och förstugor.

Äldre hus är byggda med de traditionella byggnadsmaterialen - sten i sockeln, träpanel på fasaderna och tegelpannor på taken. Rödfärg hör, liksom ljusa oljefärger, till byggnadstraditionen. Äldre byggnadstradition avspeglar sig också i utformning av fönster, dörrar och snickeridetaljer. Bostadshusen brukar vara väl placerade i terrängen så att man får bra källarutrymmen.

Helhet

Säkert vill du att ditt hus ska vara vackert och passa in i landskapet och i den övriga bebyggelsen i trakten. Fundera över vilka kvalitéer huset har eller är tänkt att få innan du bestämmer dig för hur om- eller nybyggnad ska bli. Utformning av detaljer, allt ifrån sockel till skorsten, är viktigt för helheten. Ett varsamt underhåll av boningshus och andra byggnader är också av stor vikt. Försök att i möjligaste mån ta tillvara de värden som finns.

ANSVARET ÄR DITT

Om ditt hus är beläget i detta område är det en hel del du får göra utan att söka bygglov.

Du får bland annat:

- Bygga till ditt bostadshus, med max 25 % av det befintliga husets byggnadsyta (dock max 50 m²)
- Byta fasadmateriäl och fönster
- Måla om fasader
- Bygga friggebod om max 15 m²
- Uppföra en komplementbyggnad som carport, förråd, växthus m m, om de inte förtar intrycket av huvudbyggnaden.

Det kan i vissa fall krävas tillstånd från andra myndigheter och tänk på att du alltid behöver grannens medgivande om du vill bygga närmare tomtragränsen än 4,5 meter. Ändringar av befintlig byggnad ska göras med varsamhet så att dess karaktär bibehålls. För att bygga ett nytt bostadshus behöver du söka bygglov hos kommunens miljö- och byggnämnd. Du behöver också bygglov för ändrad användning, större tillbyggnad m m. Ta alltid kontakt med kommunen för att informera dig om vad som gäller!

Det är ditt ansvar att försöka se till att det du gör smälter bra in i landskapet, ser vackert ut och inte sänker värdet på den kulturmiljö du bor i - vårt gemensamma kulturarv. Det viktigaste är att man tänker efter före och använder sina pengar och egna och andras kunskaper på rätt sätt. Dra dig inte för att kontakta någon med specialkunskaper på området, det finns goda råd att få på nära håll - helt gratis!

VÅRT MUNKEDAL

Kommunen har en mycket variationsrik kulturmiljö med spår ända från 8000 f Kr fram till idag. Här finns allt från vackra, anrika herrgårdsmiljöer och storslagna kulturlandskap, till mindre kända men ändå mycket betydelsefulla torpmiljöer i skogslandskapet.

I denna folder kan du läsa mer om området kring Ulkeröd - Ed - Hultane, som är en av dessa pärlor.

Kontakta oss

På kommunens miljö- och byggavdelning kan du få hjälp med vad som gäller vid bygglov och du kan även få råd om hur du ska tänka när du står inför ett byggprojekt.

Munkedals kommun

Miljö- och byggförvaltningen

455 80 Munkedal

e-post: munkedal.kommun@munkedal.se

tel: 0524-18000

fax: 0524-18110

En innehållsrik hemsida www.munkedal.se

Besök kommunens hemsida där även motsvarande informationsblad för andra kulturmiljöer finns att läsa. På hemsidan kan du också studera kommunens översiktsplan, ÖP 2001, där frågor kring natur- och kulturmiljövård är en viktig del. Kulturminnesvårdsprogrammet finns tillgängligt i sin helhet på kommunkontoret.

Kunskap om bohuslänsk byggnadstradition

På Bohusläns museum arbetar människor med kunskaper om hur man kan gå tillväga för att anpassa om- och tillbyggnader till den lokala byggnadstraditionen. Här finns också en samlad kunskap om äldre byggnadstekniker, traditionella färger och material.

Bohusläns museum

Box 403

451 19 Uddevalla

e-post: museum@bohusmus.se

tel: 0522-656500

fax: 0522-656505

hemsida: www.bohusmus.se

Lokalt tänkande och kunskap med rötter

“Man ska inte gå över ån efter vatten” är ett gammalt klokt ordstäv. I din bygd finns människor som är särskilt intresserade av frågor kring bygdens utveckling och historia.

Hede hembygdsförening

kontaktperson: Arne Hagberg

tel: 0524-31073

